

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.959.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 24. oktobra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Gre za eksistenco ljudi

Kar nepojmljivo je, s kakšno ravnodušnostjo sprejemajo nekateri vse pritožbe naših gospodarskih ljudi. Mnogi bi najraje vse te pritožbe označili za nepotrebno sitnarenje, ki jih moti v njih optimističnem presojanju situacije. Vse pritožbe o usodnih posledicah delovanja krošnjarijev, nabavljajnih združenj, kartelov, industrijskih filialk itd., se menda zde nekaterim le malenkosti, ki niso vredne, da bi se človek bavil z njimi. Velikanska zmotnost je to mnenje, ker vse te pritožbe so nastale le zato, ker gre za eksistenco ljudi.

Ni prijeten posel pritoževati se, še manj prijeto je, če se mora človek leta in leta zmanj pritoževati. Zato bi tudi gospodarski ljudje najraje opustili vse pritožbe in se vdali v svojo usodo, če bi bilo to le mogoče. A to ni mogoče, ker bi morali v tem primeru obupati nad svojo usodo. Kajti če bi se vse to, kar danes uničuje trgovino, dogajalo v istem obsegu še naprej, potem za legalno trgovino res ni več obstoja.

Treba samo pogledati, kakšne so razmere na deželi, pa tudi v mestih. Kupna moč prebivalstva je minimalna in pada sedaj zaradi draginje še nadalje. Odjemalcev je vedno manj oziroma njih nakupi se vedno bolj omejujejo. V tako oslavljeni trg pa posegajo nakrat s privilegiji obdarjeni konsumi in krošnjariji. Mnogi teh konsumov plačujejo le polovično železniško prevoznino za blago, drugi imajo brezobrestne kredite ali posojila po primernih obrestih, tretji ne plačujejo sploh nobenih davkov, četrti nobenih doklad itd., itd. Ali res ne razumete, da v takšnih razmerah za trgovca ne preostaja drugega ko konkurz? Ali res ne razumete, da se tu tisoče in tisoče ljudi bori za golo eksistenco?

Neoprostljivo je, omalovaževati eksistenčno borbo celega stanu! Kateri človek s čutom odgovornosti more vendar biti brezbrizen, če nima več eksistence stan, ki je dajal včasih podlago vsemu našemu gospodarskemu življenju! Kdo bo nadomestil ta stan, kdo bo izpolnil težko vrzel, ki mora nastati, če propade trgovski stan!

Naj se vendar ne dajo odgovornosti činitelji premetati, ker so nekateri trgovci le še dobro situirani. Naj vendar upoštevajo, da so to stare firme, ki so si v starih časih ustvarile svojo pozicijo, ki žive prav za prav od starih rezerv. A tudi te stare firme ne morejo več doseči onega poslovnega uspeha ko nekdanj, ker je ves trgovski promet nazadoval. A tudi teh starih firm je vedno manj, zato pa tem več firm, ki še komaj morejo ohraniti svoj obstoj.

Včasih je bil v Ljubljani konkurz prava senzacija, tako redki so bili konkurzi. Danes je že čisto navadna stvar, če pride trgovec v plačilne težave, danes je to vsakdanja zadeva. Tako zelo je nazadovala trgovina, tako zelo se je poslabšalo njeno stanje.

Zato pa ponovno opozarjamo vse odločujoče činitelje, da pritožbe trgovcev ne presojujejo brezbrizno, temveč da smatrajo te pritožbe kot pritožbe ljudi, ki se bore za svojo eksistenco!

Naše gospodarstvo je šele v početkih, ko se šele utrjujejo njegovi elementi. Eden teh elementov je tudi trgovina in če ta element propade, potem tudi nimamo prav no-

benega jamstva, da bomo mogli izgraditi svoje narodno gospodarstvo tako, kakor je treba in dosegli gospodarsko osamosvojitve vsaj v najskromnejšem obsegu.

Imamo velike načrte za izpopolnitev svojega kulturnega življenja,

hočemo dvigniti socialno raven našega naroda, toda kako naj dosežemo te cilje, če pa bo uničena trgovina, ki je skozi desetletja dajala sredstva za dosego teh ciljev?

Zato znova poudarjamo: Ne iz nekega sitnarenja, ne iz malen-

sti izvirajo pritožbe trgovcev, temveč iz ostre borbe za eksistenco celega stanu. Tako se morajo te pritožbe tudi ocenjevati in presojati, ali pa bodo nastopile za vse naše narodno gospodarstvo usodne posledice!

pitalisti bi dejansko zaradi davčnih in drugih ugodnosti znižanje obrestne mere prav nič ne občutili.

Francija potrebuje v današnji situaciji denar in samo nov denar more prinesiti rešitev. Nobenega dvoma ni, da ima Francija tudi ta denar, saj vloge v denarnih zavodih naraščajo, čeprav je velik del zasebnega kapitala pobegnil v tujino. Toda ta denar ni kar tako dosegljiv, ker zahtevajo kapitalisti za svoj denar varnost in dobro obrestovanje.

Vse kaže, da je zboljšanje gospodarske situacije iz istega razloga neizvedljivo, zaradi katerega je doživela Münchenski poraz. Francosko ljudstvo ni hotelo tvegati vojno in se je ustrašilo posledic odločnega nastopa, francoski varčevalci pa nočejo tvegati svojega denarja. Nihče noče nič žrtvovati, ozdravljenje finančnega položaja Francije pa je mogoče le z žrtvami. In brez teh tudi Daladierove uredbe ne bodo mogle nič na stvari spremeniti, zlasti pa ne, če se bo celo njih izdaja zakasnila.

Ureditev našega lesnega izvoza v Madžarsko

Na povabilo madžarskega urada za pospeševanje zunanje trgovine je prišel v Budapešto inž. Ivan Dubravčič, šef oddelka v Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu. Pri tej priliki so se vodila med obema zavodoma pogajanja zaradi izvoza jugoslovanskega lesa v Madžarsko.

V prvi vrsti se je razpravljalo o novem režimu madžarske lesne uvozne trgovine ter o posledicah, ki jih bo imel novi režim za jugoslovansko izvozno trgovino. Vodili so se tudi neobvezni razgovori o povečanju jugoslovanskega izvoza mehkega lesa na Madžarsko. Posebno važni so bili pogovori o izkoriščanju dogovorjenih kontingentov ter o racioniziranju jugoslovanskega okroglega lesa v Madžarski. Jugoslovanski delegat je nadalje zahteval, da se odpravijo razne takse, ki preveč obremenjujejo jugoslovanski izvoz. Nadalje je zahteval, da se podaljšajo uvozne dovoljenja za les v Madžarski. Madžarski delegat pa je izrazil željo, da dobe madžarske žage jamstvo vsaj za manjše količine okroglega lesa.

Pogajanja so bila zaključena s podpisom protokola, v katerem so bile navedene vse želje in zahteve delegatov.

Občni zbor Zveze industrijcev za predelovanje mesa

V Beogradu je bila letna skupščina industrialcev za predelavo mesa. Skupščino je vodil predsednik zveze pa je prečital njeno letno poročilo. V poročilu se navaja, da so razne omejitve, ki so jih uvedle mnoge države v zunanji trgovini, zelo škodovale svobodni trgovini. Zveza sama je pokazala veliko aktivnost. Določala je odstotke posameznim podjetjem pri izvozu mesnih izdelkov. Zveza je tudi preprečila medsebojno konkurenco izvoznikov. Končno je dosegla zveza sporazum z Madžarsko, ki je naša največja konkurentinja. Nato je bila izvoljena nova uprava s predsednikom Ivanom Benkotom.

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“

Novi triki krošnjarijev Celo nesrečo češkoslovaškega naroda izkoriščajo

Dan na dan se množe pritožbe o delu krošnjarijev, ki vedno bolj škodujejo ne samo trgovini, temveč tudi potrošnikom. Dan na dan pa prihajajo tudi nove pritožbe o nasilju krošnjarijev, in sicer tako konkretne, da res ne moremo razumeti, zakaj da ne napravijo oblasti tej krošnjarski nadlogi konec. Saj postaja ta nadloga res že tako velika, da je vsa legalna trgovina ogrožena in da bodo moralni trgovci po deželi, ki plačujejo vse državne, samoupravne, cerkvene in socialne davke, zapreti svoje trgovine in da bodo vso drobno trgovino opravljali le krošnjariji. Kmalu pa bo postala njih plen tudi trgovina na debelo, saj je že polno krošnjarijev, ki so postali pravi grosisti.

Ker se ne nastopi s potrebno strogostjo proti krošnjarijem, postajajo ti naravno vedno bolj predrzni in sežejo po vsakem sredstvu, samo da povečajo svoj posel. V tem oziru je zlasti značilen trik, ki so ga začeli uporabljati v zadnjem času. Vsem poštenim Jugoslovanom vzbuja nesreča, ki je udarila nad češkoslovaški narod, samo globoko sočustvovanje. Krošnjarijem pa je tudi ta nesreča bratskega naroda samo dobrodošel trik za povečanje njih nelegalnega in že naravnost sleparskega poslovanja.

Tako nam poroča trgovec iz kamniškega okraja naslednje:

Sedaj, ko je sezija za prodajo deželnih pridelkov, so krošnjariji naravnost preplavili deželo. Z neverjetno drznostjo znajo zlorabljati lahkovernost našega ljudstva.

Tako sta oni dan prišla dva krošnjarija v Stranje, v vas nad Kamnikom. Takole sta lovila ljudi: »Mamica, ali ste že čuli, kaj se je zgodilo z nami, Čehi? Gotovo ste brali v „Domoljubu“? Vidite, nas so pregnali z naše zemlje! Pustiti smo morali tam vse, naše žene, otroke, tovarne za blago in tako dalje. Več vagonov blaga smo poslali v Jugoslavijo že takrat, ko so bile še meje odprte, na ta način smo rešili vsaj del premoženja. G. ban nam je dovolil, da razprodajamo po celi Jugoslaviji (!) in tako tudi tu pri Vas. S tem nam je rešil obstoj. Tu imava par kovčkov blaga in to je „g. ravnatelj“. On vam bo dal poceni, revež mora zdaj vzdrževati družino v emigraciji.« G. »ravnatelj« je pri tem nastopu igral vlogo solznega in gignjenega človeka, ter se v svojem »češkem nagovoru« samo zahvaljeval z globokimi prikloni. To igra sta ponovila še večkrat v vasi ter povsod prodajala »češke štofe«, flanele in nogavice.

In posel jima je šel krasno; ljudje so drago plačevali manjvredno blago in plačevali radi tu-

di nekaj iz usmiljenja do »ubogih čl. emigrantov«, legalni trgovci pa so ostali brez posla.

A nihče ne nastopi proti tem brezvestnim izkoriščevalcem nesreče bratskega naroda, nihče ne nastopi v zaščito potrošnikov. Nemoteno obiskujejo vse in večkrat se zgodi, da so celo javni organi njihovi najboljši odjemalci. Kdaj bo že tega nereda konec! Kdaj dobimo uredbo proti tej nadlogi! Kdaj se bo prav za prav pričel izvajati člen 9/A najnovejše uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin, kateri se nanaša tudi na krošnjarije, a za nje menda ne velja! Ali so to bile le obljube, da se potolažijo trgovci-davkoplačevalci, ko je bivši minister Vrbanić obljubil uredbo o krošnjarstvu? Mogoče pa dobimo še kaj obljub, sedaj ko smo pred volitvami?

Skrajni čas je, da se pristržejo peroti tej vrsti »čeških« eksotičnih ptičev ter na ta način naše revne domačije obvarujejo pred njihovim nevarnim gnezdenjem. Treba je čimprej, da oblasti energično posežejo vmes, očistijo »emigrante« s terena ter na ta način vrnejo domači trgovini njene pravice. Konec mora biti tej neljalni konkurenci, konec izžemanja ljudstva po krošnjarijih z manjvrednim blagom! Brezvestno delovanje teh izkoriščevalcev ljudske lahkovernosti se mora zatrei.

Pred izdajo sanacijskih dekretov Daladierove vlade Ugoden psihološki trenutek zamujen

Vlada Daladiera je prejela od francoskega parlamenta pooblastilo, da sme izdajati do 15. novembra uredbe z zakonsko močjo v svrhu ureditve francoskega gospodarstva ter sanacije silno slabih francoskih financ. Ko je bilo to pooblastilo izglasovano, takrat je bil tudi psihološki trenutek za izdajo teh uredb, ker je bilo takrat francosko prebivalstvo še čisto pod vtisom akutne vojne nevarnosti pripravljeno na marsikatero žrtve. Tako so delavci brez mnovega prigovarjanja ustavili stavkovno gibanje in tudi bogatejši sloji so bili pripravljani na žrtve, čeprav ne ravno posebno velike.

Toda ugodni psihološki trenutek se ni izkoristil in uredbe se niso izdale. Ne morejo pa se izdati niti še sedaj, ker hoče vlada Daladiera najprej počakati na senatne volitve, ki so bile to nedeljo. Ker imajo te volitve veliko politično važnost, ni hotela vlada z nesimpatičnimi uredbami izgubiti naklonjenost volivcev. Strah pred izgubo popularnosti je bil zopet močnejši ko vsi oziri na državne interese.

Ni pa niti verjetno, da bi fran-

coska vlada še ta mesec izdala svojih uredb, ker je za konec tega meseca sklican kongres radikalne stranke. Tudi na ta kongres bi podaljšanje delovne dobe ali novi davki slabo vplivali. Zato bo izdala vlada potrebne ukrepe šele po 1. novembru, ko bo francosko prebivalstvo že čisto pozabilo na prestani vojni strah in bo zato tudi njegova požrtvovalnost minimalna. Zato pa tudi ne bodo mogoči nobeni res odločni in rešilni ukrepi. Pravi psihološki trenutek za nove uredbe bo definitivno zamujen.

Posledice te zamude so se tudi že pokazale. Eden glavnih pogojev za ozdravitev francoskega gospodarstva je povečanje proizvodnje. Ne more pa francosko gospodarstvo tekmovali z nemškimi ali italijanskim, če velja v Franciji 40 urnik, v Nemčiji in Italiji pa 48 in tudi 60 urnik. Pod vtisom odkritij o slabem stanju francoskega letalstva je mogel minister za delo podaljšati v letalski industriji 40 urnik na 45 urnik. Ze pa se je sedaj oglasila mogočna organizacija kovinarjev, ki to podaljšanje odklanja. Težak posel bo morala premagati Daladierova

vlada, če bo hotela uvesti podaljšanje delovnega časa.

Tudi sanacija drž. proračuna izgleda vedno bolj težavna. Vlada sicer napoveduje redukcijo izdatkov, istočasno pa obljublja tudi povečanje oboroževanja. Največje izdatke države pa zahteva baš oboroževanje. Kako spraviti obe nalogi v sklad, že zelo spominja na nalogo o kvadraturi kroga.

Vrhu vsega pa se tudi že oglašajo državni uradniki z zahtevo, da se jim plače zvišajo. Če bo že vlada tako močna, da bo mogla njih zahtevo odkloniti, pa gotovo ne bo tako močna, da bi mogla pri osebnih izdatkih kaj prihraniti. Znižanje proračuna pa je s tem precej iluzorno.

Da olajša francoska vlada finančno situacijo, hoče razpisati 3% konverzijsko posojilo. Da bi uspeh posojila znatno olajšal situacijo, je gotovo. Toda uspeh tega posojila ni brez težkih žrtv mogoč. Tako bi moralo to posojilo vsebovati zlato klavzulo in pomeniti za podpisnike posojila tudi znatne davčne olajšave. S tem pa bi bilo onemogočeno, da bi si našla vlada nove davčne dohodke tam, kjer je denar. Francoski ka-

† Ignacij Založnik

V petek ponoči je po daljši bolezni umrl v Mariboru obrtno-zadružni nadzornik Ignacij Založnik. Pokojnik je bil rojen l. 1876. v Breznu pri Vitanju. Po dovršeni gimnaziji v Celju je vstopil v odvetniško pisarno v Slov. Bistrici, nato pa v pisarno dr. Kukovca v Celju. L. 1920. je bil imenovan za obrtno-zadružnega nadzornika v Celju, l. 1925. pa za obrtno-zadružnega nadzornika za vso mariborsko oblast v Mariboru. Kasneje je postal tudi tajnik urada za pospeševanje obrta. Pokojnik je z vne- mo in vestnostjo deloval za napredek obrtništva, prirejal tečaje za obrtniške mojstre in pomočnike, dajal obrtnim organizacijam vse potrebne nasvete in jim bil vedno v pomoč in oporo. Zato si je tudi pridobil med vsemi obrtniki samo iskrene prijatelje in zato je vse obrtnike vest o njegovi smrti globoko pretresla.

Večna slava spominu Ignacija Založnika!

Bencinske cene

Znano je, da je naša vlada znižala letos carino na surovo nafto za 50% in to tako, da velja znižanje samo za bencinski kartel, ki se je zavezal na nizke bencinske cene. Že svojčas smo opozorili javnost v naših časopisih, da bo s tem samo uničena domača konkurenca, ki plačuje sedaj 100% na carini več ko kartel, kartel pa svojih obljub glede cen ne bo držal.

Po komaj 3 mesecih se je naša slutnja tudi izpolnila. Že se čuje, da je kartel svoje cene precej zvišal, v Beogradu pa se že ves teden vršijo pogajanja, da bi država zvišanje cen priznala.

Zato apeliramo na vse odločujoče činitelje in na vso javnost s tem pozivom:

Dajte nam, domači tvrdki, iste pravice, kakor jih je dobil kartel inozemcev! Znižajte tudi za nas carino na nafto za 50% in ne delajte nam neprestano neutemeljenih ovir pri uvozu in predelavi nafte! Mi se pa državi pod kavejico zavežemo, da bomo pri sedanjih državnih dajatvah prodajali bencin po vsej Sloveniji po din 5.— za liter inkluzivno 40 par provizije za maloprodajo. Če pa država ne dopušča nobene konkurence domačih podjetij kartelu, to cena bencina kmalu zopet din 7.— za liter.

Motoroil, družba z o. z., Maribor.

Tretjič razpisana licitacija za progo Črnomelj—Vrbovsko

Poročali smo, da je dobila na drugi licitaciji za gradnjo proge Črnomelj—Vrbovsko dela tvrdka Jelšingrad, kot najnižja ponudnica. Toda še vedno je bila njena ponudba znatno višja, kakor pa je bila proračunana vsota za dela. Zato licitacija tudi ni bila potrebna, temveč je sedaj razpisana 3. licitacija s pogojem, da morajo biti ponudbe nižje, kakor pa je bila ponudba tvrdke Jelšingrad. Dela za gradnjo proge od km 0 do km 8.840 morajo torej veljati manj ko 21.160.000 din, dela za gradnjo proge od km 40.939 do 47.666 pa manj ko 45.190.000 din.

Špembe v češkoslovaški premogovni in kovinski industriji

Zaradi novih razmer se češkoslovaška premogovna in kovinska industrija z največjo naglico preurejata. Tako je dovolilo trgovsko ministrstvo ustanovitev tvornice vagonov in lokomotiv v Češki Lipi. Nadalje je dovolilo trgovsko ministrstvo ustanovitev delniške družbe za pridobivanje in predelavo kovin s sedežem v Pragi.

Zaradi nove razmejitev je posebno težko prizadeto podjetje Vitkovice, ki je izgubilo premogovnika s črnim premogom »Anselm« in »Oskar«, ki sta sedaj pripadla Poljski. Še bolj je bila udarjena »Banska a hutni společnost«, ki je izgubila Trinec in s tem 4 visoke peči, dve jeklarni ter valjarne, ki so imele skupno kapaciteto 1600 ton jekla. Ostala jim je edino še »Karlova Hut« z valjarno za pločevino ter delavnico za železne konstrukcije. Češka Obhodni společnost je izgubila premogovnike Lazy-Orlova.

Nova razmejitev pa je tudi povzročila vsepovsod neverjetne težave. Plzenj je odrezan od svojega vodovoda, Praga od svoje elektrarne, Moravska Ostrova je brez železniških zvez, cela vrsta tovarov pa je odrezana od krajev, iz katerih

je prejemale njej potrebne surovine.

Češkoslovaško kmetijstvo v novih razmerah

V »Venkovu« poroča prof. dr. Brolih o agrarni proizvodnji nove Češkoslovaške. Od dosedanje s pšenice posejane površine je izgubljenih 23%, število prebivalstva pa je padlo za 26%. Posledica tega je, da se bo presežek pšenice povečal od 1896 na 5725 vagonov. Letos pa bo ta številka še večja, ker je donos večji.

Rži je dosedaj pridelala Češkoslovaška 3744 vagonov premalo. Ta primanjkljaj bo sedaj padel na 2170 vagonov. Ječmena bo v bodoče premalo za 25.000 vago-

nov, vendar se more ta številka znatno znižati s spremembo krme. Presežek v ovsu se bo zmanjšal od 2395 na 1692 vagonov. V splošnem je Češkoslovaška v žitu avtarčna.

Največja sprememba je nastala v krompirju. Skoraj vsa proizvodnja krompirja je Češkoslovaški ostala ter bo imela Češkoslovaška odsej 57.000 vagonov krompirja preveč. Dosedaj se je porabilo od skupno 970.000 vagonov krompirja približno 20% za prehrano ljudi, 5% za špirit in škrob, 60% za krmo in 15% kot seme. V bodoče pa bo treba večino presežka porabiti za rejo prašičev, ki bo postala ventil za krompirjev presežek. Kardinalno vprašanje bo postalo za Slovaško višina cene za mast.

Izpred borznega razsodišča v Ljubljani

Pomen besed „pred izvajanjem“ posla

Predpise o borznih razsodiščih v pravnih območjih apelacijskih sodišč v Ljubljani in Splitu so pred uveljavljanjem zakona o sodnem postopanju v civilnih pravnih dneh z dne 13. julija 1929. vsebovali členi XIII do XXVII. uvodnega zakona k civilno pravnemu redu z dne 1. avgusta 1895. dr. z. št. 112.

Uvodni zakon k sedaj za celo državo veljavnemu zakonu o sodnem postopanju v civilnih pravnih dneh z dne 9. julija 1930. je sicer v členu 5. načel določbe o borznih razsodiščih, ni jih pa popolnoma izvedel, marveč je v pozvanem členu 5. le navedeno, da ostanejo o borznih razsodiščih predpisi z malimi spremembami in dopolnitvami v veljavi.

V kolikor torej za borzno razsodišče v Ljubljani predpisi niso vsebovani v členu 5, je iste iskati v določbah členov XIII. do XXVII. uvod. zak. k civilno pravnemu redu iz leta 1895. Radi tega je »pravilnik borznega razsodišča v Ljubljani« še sestavljen in sedaj v veljavi po predpisih navedenih členov XIII. do XXVII. V § 4a točka 3 razsodišč. pravilnika je njegov sestavljalec navedel: Obe stranki se morata podrediti reševanju razsodišča s pismeno pogodbo ali že ob sklepanju pogodbe ali pa vsaj pred izvajanjem posla. Te besede je povzel sestavljalec dobesedno iz točke 3 člena XIV. Ker se je sestavljalcu pri tem nedvomno primeril »lapsus calami«, je to dalo nekaterim rednim sodiščem povod za napačno tolmačenje. V nemškem tekstu se namreč besede »pred izvajanjem posla« glasio vor Abwicklung des Geschäftes. — Iz tega pa jasno sledi, da beseda »Abwicklung« ni pravilno prevedena v določbi § 4 točka 3 razsodiščnega pravilnika z besedo »izvajanje«. Kljub temu, da se dotično redno sodišče prav rado, kar je pravilno, sklicuje na dejstvo, da so še za območje apelacijskih sodišč v Ljubljani in Splitu vedno veljavni predpisi določb navedenih členov XIV. do XXVII., tičočih se postopanja pred borznim razsodiščem, se pri odločbah glede ničnostnih pritožb radi nepristojnosti borznih razsodišč ni oziralo na originalno nemško besedo »Abwicklung« je vsekakor prevesti z besedo »izvedenje«. Za to govori že stilizacija § 4. t. 3. razsodiščnega pravilnika sama, ki pravi: ali že ob sklepanju pogodbe ali pa vsaj pred izvajanjem posla.

Ako bi se naj tolmačila beseda »izvajanje« dobesedno, kakor meni redno sodišče, namreč tako, da je dogovor na borzno razsodišče mogoč le do trenutka preden ena izmed strank prične posel izvajati, bi vendar ta moment padel skupaj s trenutkom sklepanja pogodbe in nič več pozneje. Ako pa

sta pogodnika edina v tem, da naj rešuje vse eventualne spore, ki bi utegnili nastati iz sklenjenega posla, vendar to lahko dogovorita vedno do končnega obračuna medsebojnega posla. Nedvomno je volja strank takšna in v smislu določbe člena 278. trgovskega zakona mora sodišče pri presojanju in razlaganju (tolmačenju) trgovskih poslov pravo voljo kontrahentov dognati in ne vztrajati na pismenskem smislu izraza. Preden se posel začne izvajati navadno ni spora med kontrahentoma, ampak nastane ta šele med izvajanjem posla. Da je navedeno določbo interpretirati v našem smislu, priča tudi besedilo § 101. epp, ko navaja, da je listino o dogovorjeni pristojnosti sodišča priložiti tožbi, torej jo stranki sestavita lahko tik pred tožbo, ko je posel že izveden.

Da ljubljansko borzno razsodišče pravilno interpretira besedo »izvajanje« potrjuje posebno komentar o borznem razsodišču »Horowitz«, ki dobesedno navaja: Z izrazom »Abwicklung des Geschäftes« je razumeti popolno finalizacijo posla; dokler še posel ni povsem obračunjen, to je obračun ni dokončno sklenjen, se izvedenje (Abwicklung) ni napravilo in je še zmerom dopusten dogovor na pristojnost borznega razsodišča; tako n. pr. tudi glede spora, če je pošel smatrati za izveden ali ne.

Pri svojem nasprotnem mnenju je navedeno redno sodišče poudarjalo, da § 4. razsodiščnega pravilnika ljubljanske borze ni nikak prevod nemškega besedila čl. XIV. v tem smislu, da bi slednje bilo avtentično in za tolmačenje odločujoče, temveč je kakor ves pravilnik samostojen predpis, čeprav se skoro dobesedno ujema s čl. XIV. in ga je torej tolmačiti neodvisno od te določbe iz njega samega. Na drugi strani pa iz ničesar ne izhaja, da je oblast, ki je izdala borzna pravila in pravilnik borznega razsodišča, hotela dati določbi § 4. pravilnika točno vsebino člena XIV. Ko pomeni izraz »izvajanje« trajajoče ali ponavljajoče se dejanje, »izvajanje posla« pa potemtakem njegovo dalje časa trajajoče izpolnjevanje ali izpolnitev v njegovih posameznih fazah, kar je, zlasti pri večjih dobavnih poslih mogoče, je določbo § 4. št. 3. pravilnika, po kateri mora biti razsodiščna pogodba sklenjena pred izvajanjem posla razumeti tako, da se mora ta pogodba, ako naj bo veljavna, skleniti, preden se začne posel izvajati ali izpolnjevati. V primeri z določbo čl. XIV. št. 3. cit. zak. pomeni tako tolmačenje § 4. št. 3. pravilnika omejitev pristojnosti borznega razsodišča. Toda taka omejitev je tudi po čl. XIV. cit. zak. dopustna, ko določa ta predpis le skrajne meje za razširitev

pristojnosti borznega razsodišča, tako da je borzni statut le ne sme še bolj razširiti, pač pa jo lahko omeji. Iz ničesar tudi ne izhaja — pristavlja še redno sodišče — da zakonodavec take omejitve ni hotel. —

Da pa je zakonodavec le hotel, da ni mišljena takšna omejitev in da je torej razlaga borznega razsodišča pravilna, sledi iz tega, da je pristojna oblast, da odpravi možno lingvistično interpretacijo, sprejela v določbo § 3. oblih uzane ljubljanske borze za blago in vrednote za trgovanje z blagom, kjer je v zadnjem odst. govora o sprejetju klavzule o pristojnosti razsodišča v pogodbo — še dostavek: »To klavzulo smejo stranke dogovoriti do obojestransko popolnoma (torej do dokončno obračunanega) izvedenega posla.« (Odluk ministra za trgovino in industrijo z dne 31. marca 1938. II št. 8997/K.)

V tem smislu je torej razumeti tudi določbo člena 6. zadnji odstavek zakona o javnih borzah z dne 3. novembra 1886., razširjenega na vse območje kraljevine Jugoslavije (Uradni list z dne 29. septembra 1919. št. 153), kjer je določeno, da stranki lahko predhodno ali naknadno pristaneta na pristojnost borznega razsodišča. Da je navedeno ministrstvo smelo dati navedeno interpretacijo, izhaja iz določbe § 8. borznega zakona, ko je tam navedeno, da se podrobnejša določila še predpišejo v pravih (statutih), torej uzancah in pravilniku borze. Slednje pa izdaja in odobruje ministrstvo za trgovino in industrijo.

Nemški kredit Poljski

Uradno se poroča: Zastopniki nemške in poljske vlade so podpisali v Berlinu sporazum o blagovnih kreditih, ki jih bo dovolila Nemčija Poljski za nabavo raznih strojev in drugega materiala v Nemčiji. Zlasti bo dobavila opremo za tovarne. Skupno bo Nemčija kreditirala Poljski blaga za 120 milijonov zlotov. Dobave se morajo izvršiti v dveh letih.

Iz zadružnega registra

Vpisale so se naslednje zadruge: Kreditna zadruga bančnih, varovalnih, trgovskih in industrijskih uradnikov, z. z. o. z. v Ljubljani. Zadruga bo nabavljala tudi gospodarske potrebščine za svoje člane in

Posmrtninska zadruga banovinskih uslužbencev in upokojevcev dravske banovine v Ljubljani.

Razdružila se je in prešla v likvidacijo »Glavna privredna zadruga r. z. z. o. z. v Mariboru«. Nadalje so se razdružile in prešle v likvidacijo: Posojilnica za občino Oplotnica, Zadruga »Koča pod Kopo« v Slovenjem Gradcu, in Kmečka hranilnica in posojilnica v Št. Petru v Savinjski dolini.

Politične vesti

Romunski kralj pride dne 15. novembra v London na uraden obisk angleškega kralja. Romunski kralja bodo spremljali zunanji minister Comnen in trgovski minister ter veliko število gospodarskih, zlasti finančnih strokovnjakov.

Romunski listi še nadalje odklanjajo vse madžarske zahteve po skupnih mejah s Poljsko, ker vidijo v tej zahtevi samo novo utrditev madžarske revizionistične politike. Romunija zato odločno odklanja madžarske in poljske zahteve.

Češkoslovaška in madžarska vlada sta sprejeli predlog nemškega zunanjega ministra v. Ribbentropa, da se nadaljujejo pogajanja na Dunaju. Pogajanja se bodo vodila na podlagi narodnostnega načela.

Madžarska vlada je odklonila tudi najnovejšo protipredlogo češkoslovaške vlade, ker da še vedno dovolj ne upošteva etnične meje.

Predsednik vlade gen. Syrový je podal v izjavi novinarjem sanacijski program čl. vlade. Vsa vprašanja se morajo reševati po načelu absolutne enakopravnosti Čehov, Slovkov in Ukrajincev. Čim prej je treba urediti notranje razmere, ker je to pogoj urejenih odnosov s tujino. Demobilizacija se izvaja sistematično. Čim prej se skuša doseči normalna gospodarska delavnost. V ta namen se je vlada tudi obrnila za finančno pomoč na Anglijo in Francijo. Z obsežnim investicijskim programom se bodo zaposlili brezposelni. Temu nameru bodo služila tudi delavska taborišča. Reforma državne uprave se bo izvajala postopno. Vlada želi doseči sporazum z vsemi sosednjimi državami, da čim prej doseže jamstvo velesil za nove meje Češkoslovaške. Tudi gospodarske stike želi vlada obnoviti z vsemi državami. Češkoslovaška je dala največje žrtve za evropski mir in zato s pravico pričakuje, da bo našla povsod razumevanje za svoje upravičene težnje.

Praznika narodnega osvobođenja dne 28. oktobra letos Češkoslovaška ne bo praznovala, temveč bo 28. oktobra navaden delavnik.

Tako v Franciji kakor tudi v Angliji je težki poraz obeh držav v Münchenu sprožil dolge debate o stanju francoskega oz. angleškega letalstva. Brez vseh olepšav se odkrivajo v teh razpravah vse napake letalstva obeh držav. Vsa ta odkritja dokazujejo, da je francosko, ko tudi angleško letalstvo silno zaostalo za nemškim, in sicer v vsakem oziru. Francoski letalski minister je odkrito priznal, da je francosko letalstvo docela zaostalo in da so mogle francoske tvornice izdelati na mesec največ 38 letal. Sedaj je njih kapaciteta povečana na 100 letal mesečno, kar pa je zelo malo, ker potrebuje Francija najmanj 5000 novih letal, a bi mogle francoske tovarne napraviti kvečjem 1500 letal v enem letu. Iz vseh teh debat se je videlo, da sta Francija in Anglija zaradi slabega stanja svojih letal morale v Münchenu sprejeti vse nemške zahteve.

Nemška diplomatska korespondenca piše, da zahteva Nemčija nazaj vse svoje kolonije in ne samo nekatere. Nobene vloge pri tem tudi ne igra vprašanje, kateri državi je poverjen sedaj mandat za upravo nemških kolonij. Vse kolonije brez izjeme se morajo vrniti Nemčiji.

Nekateri angleški listi pišejo, da se bo pač treba sprijazniti z mislijo, da dobi Nemčija nazaj neke svoje kolonije. Zlasti da pridejo tu v poštev kolonije, ki jih upravlja jo manjši narodi, tako Portugalska in Belgija. Iz tega se vidi, da bi velesile hotele tudi v kolonialnem vprašanju biti velikodušne na račun malih držav.

Na Poljskem se je ustanovila imperialistična stranka, ki hoče Poljski znova pridobiti Litvo in Ukrajino.

Poljska skuša ustanoviti blok, ki bi segal od Baltičkega morja do Črnega morja, pišejo angleški listi, ker se boji premoči Nemčije v srednji Evropi. Iz tega razloga tudi brani idejo skupne meje z Madžarsko. Nemška diplomacija pa je te namere Poljske spoznala in zato dela z vso silo proti njim.

Kitajci so, preden so se umaknili iz Kantona, pognali v zrak vsa javna poslopja, mostove in tovarne. Z osvoboditvijo Kantona so postali Japonci gospodarji vse kitajske zunanje trgovine. Anglija je zaradi tega najbolj udarjena, ker ji grozi, da postane Hongkong trgovsko čisto brezpomembno mesto. Angleži pa so poleg tega v nevarnosti, da jim propade ves na južni Kitajski investirani kapital, ki dosega skoraj višino 50 milijard dolarjev.

Denarstvo

Beograjska borza

Ves teden se je na beograjski borzi precej živahno kupčevalo z domačimi efekti, zlasti z vojno škodo, begluškimi in dalmatinskimi agrarnimi obveznicami. Vendar pa je bila ponudba živahnija kot povpraševanje, ker kapitalisti še vedno drže denar doma in se še ne morejo odločiti za nakup papirjev. Bajne pa je sedaj tudi več dalmatinskih obveznic na trgu, kar ima zvezo z volitvami. Malo je bilo zanimanja za Blairove obveznice in za 7% investicijsko posojilo, in so zato tudi tečajji teh papirjev nazadovali.

Pregled o gibanju tečajev daje naslednja tabela:

	10. 10.	21. 10.
vojna škoda	471—	469'75
7% investicijsko	99'75	99—
4% agrarne	60—	60—
6% begluške	89'75	89'75
6% dalmatinske	89—	89—
7% Blair	91'50	90'75
8% Blair	98—	97'50
7% Seligman	101—	101—
7% stabilizacijsko	97—	96'50

Skupni promet je znašal 7 milijonov 496.066 din, za pol milijona manj ko prejšnji teden.

Za delnice je bilo malo zanimanja. Nazadoval je tečaj delnic Priv. agrarne banke in sicer od 225 do 223 na 222, oz. na 220—217 za manjše obveznice.

Zelo se je popravil tečaj klirinške marke. V začetku prejšnjega tedna je notirala že po 1381, se dvignila nato na 1390, na zadnjem borznem sestanku tedna pa dosegla celo 1400.

Tečaj angleškega funta je ostal neizpremenjen, grški boni pa so se dvignili za 3 točke na 37.

Skupni devizni promet preteklega tedna je znašal 25,38 milijona din, za 2,5 milijona din manj ko prejšnji teden.

Narodna banka je dovolila prodružnici Hranilnice dravske banovine v Kočevju poslovanje z valutami ter nakupovanje turističnih in izseljenških čekov.

Trg. obrtna banka v Novem Sadu izkazuje za 1. 1937. 2,85 (1. 1936. 3,12) milijona din čistega dobička. Za 1. 1937. je določena 6% dividenda, dočim je znašala 1. 1936. 6,5%.

Na ljubljanski borzi je znašal pretekli teden devizni promet 18,3 milijona din, za 6,3 milijona din več ko prejšnji teden.

Zaradi zboljšanega gospodarskega položaja je čsl. finančni ministar dovolil, da smejo denarni zavodi izplačevati vlagateljem višje kvote, kakor pa je bilo dovoljeno dosedaj. Tako smejo dvigniti na tekoče račune mesečno do 5 in ne samo do 3%, od vlog do 20.000 Kč pa se sme dvigniti na mesec 1000 Kč in ne samo 600 Kč. Podobne olajšave so dovoljene tudi za višje vloge.

Nemška marka bo baje razvrednotena za polovico svoje veljave. To da je potrebno, da se olajša izvoz nemških izdelkov.

Nemčija namerava najeti pri Banki za mednarodna plačila v Baslu posojilo v višini 35 milijonov zlatih dolarjev. Posojilo bi uporabila za nakup petroleja v Mehiki in USA. Polovico vsega mehškega petroleja bi Nemčija kupovala skozi pet let.

Hranilnice v nemških hranilnicah so se v septembru zmanjšale za 156,5 milijona mark. V oktobru pa so se že zopet začele večati.

V Neaplju zaseda mednarodni kongres za kmetijski kredit. Kongresa se udeležuje tudi velika delegacija iz Jugoslavije. Šef delegacije je dr. Milorad Nedeljković, gen. direktor Poštne hranilnice. V imenu slovenskih zadrug je v delegaciji Fran Trček, ravnatelj Zveze slovenskih zadrug.

Poljski državni dolgovniki znašajo po uradnih podatkih 4,9 milijarde zlotov. Notranji dolgovniki Poljske so se lani povečali za 242 milijonov zlotov, dočim so zunanji nazadovali za 73,7 milijona na 2,6 milijarde zlotov.

Obtok bankovcev Angleške banke se je znižal za 10 milijonov na 486,4 milijona funtov, kar je normalna višina obtoka. — V Franciji se je znižal obtok bankovcev v oktobru za 11 milijard frankov na 113,3 milijarde.

Samopomoč tudi proti tujim veleblagovnicam

Zanimiv predlog Liubliančana

Ker ne pomagajo še tako utemeljeni protesti proti krivičnim privilegijem nabavljalnih zadrug in konsumov, so se zatekli ponekod trgovci že k samopomoči in sami ustanovili nabavljalne zadruge trgovcev. Posebno v Vojvodini se je ustanovilo takšnih zadrug precej in vse poslujejo tudi uspešno. Pričakovati je, da bodo tudi drugod sledili trgovci temu zgledu, ker postaja klic po samopomoči proti nabavljalnim zadrugam vedno močnejši in je krepko zadel tudi na zadnjem občnem zboru Zveze trgovskih združenj v Logatcu.

Podobno samopomoč kakor proti nabavljalnim zadrugam predlaga sedaj tudi proti veleblagovnicam g. Rudolf Puc iz Ljubljane (Prekmurska 2).

O svoji zamisli nam je poslal daljši članek, ki ga je naslovil:

»Vse« proti »Ta-Ta«

Glavni smisel njegovega članka je:

Ustanovitev veleblagovnice »Ta-Ta« je povzročila zlasti med trgovci veliko razburjenje. Mnogi pro-

testi so bili izrečeni proti tej veleblagovnici, toda samo protesti ne pomagajo. Treba je misliti na bolj učinkovito obrambo, na protiidarec. To tudi zato, ker konsument nikakor ne nasprotuje, če je konkurenca ostrejša in zato tudi ne nasprotuje ustanovitvi veleblagovnic.

Ta protiidarec pa naj bi bil v tem, da domači ljudje ustanove svojo veleblagovnico. Glavna prednost veleblagovnice je, da se v njej dobi blago vseh vrst. Proti veleblagovnicam treba torej ustanoviti podjetje, v katerem se bo prav tako prodajalo blago vseh vrst.

V ta namen naj bi se n. pr. v Ljubljani sezidala na prometnem kraju velika hiša, v kateri bi dobil prostor po en trgovec in po en obrtnik vsake stroke. Kakor v veleblagovnici, tako bi se tudi tukaj nudili predmeti vseh vrst.

Razlika pa bi bila v tem, da bi bila predlagana veleblagovnica čisto domače podjetje, v kateri bi bili zaposleni le domačini in tudi kapitalno bi bila ta veleblagovnica čisto naša. Ker bi se vse dobilo

v tej skupni trgovini več samostojnih trgovcev in obrtnikov, bi se tudi imenovala hiša »Vse«.

G. Puc predlaga nadalje, da bi mogli imeti v tej hiši svoje izložbe tudi oni, ki ne bi v hiši več dobili prostora. Tudi glede razdelitve prostorov ima g. Puc že konkreten načrt. Tako bi bili v pritličju lokali za predmete, ki se najbolj potrebujejo. V prvem nadstropju drugi lokali in če treba tudi v tretjem.

Z oddajo prostorov bi se krili stroški zidanja takšne hiše. G. Puc še navede opisuje, kako bi se mogla financirati takšna veleblagovnica in kako naj bi se izvedla njena organizacija.

Priznati je treba, da ima misel g. Puca nekaj za sebe, čeprav treba brez ovinkov povedati, da bi bila njena realizacija zelo težka. Pa vse velike stvari se izvedejo le s težavami.

Kdor bi se za to zamisel zanimal, naj se obrne na g. Rudolfa Puca, Prekmurska 2, ki mu bo gotovo zelo rad postregel s podrobnimi informacijami.

Kdo naj dela reklamo?

Industrialec ali trgovec?

Na članek, da je dolžnost trgovca, da opozori svoje stranke na nove izdelke, ki pridejo na trg, smo prejeli od reklamnega strokovnjaka članek, ki nikakor ne soglašja s tem mnenjem. Ta strokovnjak nam piše:

Živimo v dobi reklame. Špecrijski trgovci dobi že od tvornice vse blago zavito in stehtano. Nekateri znamke se s tako sugestivno silo ponujajo v nakup, da postane znamka pojem za blago. Tako ne zahtevamo v trgovini več testenin, temveč »Pekatek«. Trgovec, ki je bil nekoč posvetovalni organ za svoje stranke, ki so njegov nasvet upoštevale, je postal zaradi vedno večje reklame le posredovalec med industrijem in potrošnikom. Reklama je nekatere odjemalce tako prevzela, da bi se trgovec močno zameril, če bi skušal pri prodaji pokazati svojo voljo. So sicer še odjemalci, ki žele od trgovca nasveta, kaj je dobro in kaj ne, toda take stranke so čimdalje bolj redke. Večinoma so pod vplivom reklame in zahtevajo dotično blago za vsako ceno. V ta položaj se je trgovec vdal in prodaja to, kar ljudje zahtevajo, zlasti ker vidi, da na ta način še najboljše shaja. Zasluži pri vsakem blagu iste vrste precej enako veliko — in čemu naj bi se strankam, ki so po večini zelo občutljive, zamerjal? Morda bi katero izmed njih celo za vedno odgnal, tudi če bi ji po svoji objektivni sodbi dobro želel.

Ob takem položaju mora trgovec kupovati tako blago, ki ga stranke zahtevajo. To je edino pravilno, če se hoče izogniti zastaranju blaga, ki bi se na njegov račun skvarilo v lastni trgovini ali pa prišlo iz mode. Casson pravi: Trgovčeva izložba naj vsebuje želje prebivalcev v bližini njegove trgovine.

Iz tega sledi, da je avtor uvodoma citiranega članka prav po nedolžnem okregal trgovce, ki izdelkov neke tvornice niso hoteli nabaviti, kljub temu, da so bili ti boljši in cenejši kot pa oni iz drugih tvornic. Kajti ta »boljši« in »cenejši« je treba dokazati konsumentu v prvi vrsti in šele v drugi vrsti trgovcu, ki posreduje med izdelovalcem in kupcem. Trgovec bo vsako blago rad takoj nabavil, čim ga bodo kupci zahtevali;

na lastno prepričanje o dobroti in cenenosti kakega blaga pa z ozrom na povedano trgovce danes ne more in ne sme veliko dati, če se hoče obvarovati škode.

Če se prav spomnim, pravi nekje Emil Oesch, znani švicarski gospodarstvenik in organizator, da je važnejše in težje prodajati kot pa izdelovati. Potemtakem bi bilo stališče industrije zelo komodno, ako bi hotela samo proizvajati, prodajal pa naj bi zanjo kdo drugi.

Naloga industrije je obojna: proizvajati in prodajati. Oboje mora biti le v njenih rokah. Zato mora vsaka industrija imeti svoj prodajni oddelek, ki skrbi za to, da se napravljeno blago tudi prodaja. Kako se to zgodi, je stvar tega oddelka. Če je konkurenca za izdelek iste vrste velika, ima prodajni urad, v katerem sedi po

potrebi več ali manj reklamno izvežbanih ljudi, obilo posla in njegovo delo ni lahko; kajti med pojmom prodaja in pojmom reklama je kaj malo razlike. Oddelek za prodajo in reklamo mora skrbeti za to, da se čim širši krog potrošnikov seznanja s ponujanim blagom in jim postane potreben. Datj mora posredovalcu tudi za nadrobno razpečevanje potrebna reklamna sredstva na razpolago, da zanimanje za nov izdelek z njimi še bolj oživi. Ta reklamna sredstva se morajo ob večji konkurenci nanašati na vse reklamne panoge. Šele ko se je vzbudila pozornost med občinstvom za ponujano blago in potreba zanj, more nastopiti posredovalec, trgovec, ki s svojo izložbo in nasvetom v trgovini pomoli svojo roko novemu izdelku, da more zakorakati.

Važno zasedanje mednarodnega urada za delo v Londonu

Na povabilo angleške vlade se sestane 24. oktobra v Londonu upravni svet Mednarodnega urada za delo. Ta svet se sestane trikrat na leto, in sicer navadno v Zenevi, kjer je tudi sedež urada. Svet tvorijo zastopniki delodajalskih in delojemalskih organizacij ter zastopniki držav oz. vlad, ki so bile izvoljene v svet. Lansko leto je bila izvoljena v upravni svet tudi Jugoslavija za dobo treh let. Zato se bo seje v Londonu udeležil tudi Dragiša Cvetković, minister za socialno politiko in ljudsko zdravje, naš stalni delegat pri Zvezi narodov minister dr. Subotić, nekateri višji uradniki socialnega ministrstva, za delodajalske organizacije gen. tajnik Gjoka Čurčin ter zastopniki delavskih organizacij.

V Londonu se polaga na zasedanje upravnega sveta velika važnost, ker bo imelo to tudi svoj političen pomen, ker je na dnevnem redu mnogo socialno-političnih, a tudi čisto političnih vprašanj. Zasedanja se udeleži tudi Japonska. S posebnim zanimanjem pa se pričakuje ameriška delegacija, ki bo tudi aktivno sodelovala v debatji o svetovni gospodarski, socialni in soc. politični situaciji. Debatiralo

se bo na podlagi poročila direktorja Butlerja, ki pada na tem zasedanju svoj zadnji referat, ker je že v začetku tega leta odstopil in pride na njegovo mesto Amerikaneec Whithenent, ki je eden najboljših sodelavcev predsednika Roosevelta. Nobenega dvoma tudi ni, da bodo močno vplivali na zasedanje upravnega sveta zadnji politični dogodki v srednji Evropi.

Posebno zanimanje vlada tudi za vprašanje 40urnega tednika, o katerem se bo tudi razpravljalo. Velik del delegatov je mnenja, da se ta urnik ne more vzdržati, ker zahteva oboroževanje v vseh državah povečanje proizvodnje. V zvezi s tem se bo razpravljalo tudi o tempu socialnih reform, ki ga nekateri označujejo z ozirom na gospodarsko stanje Evrope kot preneglego. Od tehničnih vprašanj je posebne važnosti vprašanje položaja delavcev v premogovni industriji. Mnogo vprašanj, ki so na dnevnem redu, zanimajo zlasti agrarne države, tako vprašanje agrarne statistike, medz kmetskih delavcev, položaj delavcev v lesni stroki itd. Angleška vlada si prizadeva, da bi imela seja upravnega sveta Mednarodnega urada za delo čim večji uspeh.

Tako dober tek vzbuja

naravna Rogaška slatina, da so se po zgodovinskih podatkih prebivalci okolice za časa lakote v 30letni vojni izogibali, piti to vodo, ker jim je povzročila prevelik tek.

Naša rudarska in topilniška proizvodnja

v septembru 1938.

Uradno se navajajo naslednji podatki o naši rudarski in topilniški proizvodnji v mesecu septembru.

Rudarska proizvodnja:	Proizvodnja prodano v tisoč tonah	
	doma	v tujino
črni premog	38,0	36,2
rjavi premog	358,1	332,8
lignit	105,9	103,4
nafta	0,08	0,01
zemeljski plin	199,9	199,9
železna ruda	49,6	14,1
manganova	0,2	0,3
kromova	4,9	0,3
krom. koncentrat	1,3	0,1
boksit	45,4	3,0
zlatonosni		
kremen	4,6	—
pirit	15,9	2,0
bakrena ruda	22,3	—
svinčeno cinkovo		
kova ruda	70,0	—
svinč. koncentrat	8,0	—
cinkov koncent.	5,2	0,5
antimonova ruda	1,2	—
surov magnezit	3,6	—
pečen magnezit	1,5	—
marmor	0,8	0,8
slana voda		
100 hl	307,3	112,5
mlinski kamni		
kosov	195	170
bakreni konc.	6,3	—
Topilniška proizvodnja:		
železo	6,3	4,8
zlato kg	74	74
baker	0,9	0,6
svinec	0,7	0,1
cink	0,4	0,1
srebro kg	53	6
sol (kamena)	4,4	4,7
elektrolitični baker	—	0,06

Zunanja trgovina

V Atene sta prišla dva zastopnika jugoslovanske vlade, da se dogovorita z zastopniki grške vlade glede boljše izvajanja klirinškega sporazuma ter trgovinske pogodbe.

Trgovinska pogajanja med našo državo in Finsko so bila ugodno zaključena ter bo nova trgovinska pogodba podpisana, kakor hitro se vrne v Beograd finski poslanik.

Bolgarski izvoz grozdja je narasel od 153.000 kg v l. 1926. na 40 milijonov kg v l. 1935. Danes krije Bolgarska že 30% vse evropske potrebe na grozdju. Polovica vsega nemškega uvoza grozdja je iz Bolgarske.

Romunska vlada namerava zgraditi velike silose za žito. Za zgraditev silosov je dobila Romunija več ponudb iz Švice in iz Nemčije. Kakor pa se sedaj poroča, bo od dana zgradba silosov neki angleški tvrdki, ker je bila njena ponudba mnogo bolj ugodna.

Češkoslovaška je odpravila vse izvozne prepovedi, ki so bile izdane ob mobilizaciji češkoslovaške vojske.

Vesti, da bi Škodovi zavodi ustavili obratovanje, so popolnoma neresnične, temveč delajo vsi obrati v polnem obsegu.

Med Češkoslovaško in Nemčijo so se začela pogajanja za obnovo blagovnega železniškega prometa. Dosežen je bil sporazum ter se bo najprej začel dovoz premoga iz krajev, ki so pripadli Nemčiji.

V prvih devetih mesecih je proizvela Nemčija lani 11,76 milijona ton surovega železa, v prvih devetih mesecih letošnjega leta pa že 13,70 milijona ton.

Trgovci, zavarujte se le pri zavarovalnicah, ki inserirajo v »Trgovskem listu«!

Nove knjige

Zakon o volivnih imenikih in zakon v volitvi narodnih poslancev za narodno skupščino

V knjižni založbi tiskarne Merkur d. d. v Ljubljani je pod gorenjim naslovom pravkar izšla knjižica (LVII. zvezek zbirke »Zakonji in uredbi«, ki je za sedanjo dobo nadvse aktualna. Kakor je mogoče posneti iz pripombe v posebnem »pregledu zakona o volitvi narodnih poslancev« itd., je prireditelj knjižice, urednik »Službenega lista kr. banske uprave« g. Robert Pohar, besedilo zakonov iznova primerjal z izvršnim in tako ugotovil njegovo zanesljivost uporabnost. Vsebinska knjižica dokazuje, da je v njej zbrano vse gradivo, kar ga je bilo objavljeno v zvezi s to snovjo. Razen vseh obrazcev, odločb i. dr. so v novi izdaji tudi vsa k posameznim paragrafom zakona doslej izdana tolmačenja ministra za pravosodje (zadnje z dne 18. oktobra t. l.), tako da bo knjižica v tej prirejeni obliki vsakemu zainteresiranemu ljubljenemu in je glede na njeno važnost pač ni treba še posebej priporočati. — Dobiva se pri založnici tiskarni Merkur d. d. v Ljubljani, Gregorčičeva 23, mehko vezana po din 20,—, poština 1 din.

Takse, II. zbirka dodatkov

V samozaložbi g. viš. fin. svetnika Štefana Sušca, znanega avtorja raznih knjig iz finančne in davčne stroke, je pred kratkim izšla z gorenjim naslovom knjižica, ki jo bodo vsi imetniki Suščeve obširne knjige »Takse« gotovo z zadovoljstvom sprejeli. Zaradi sprememb taksnih predpisov, ki jih obsega lanski finančni zakon, je izdal omenjeni avtor k svoji knjigi »Takse« že lani dodatno knjižico, naslovljeno »Takse, I. zbirka dodatkov«. Ker pa je odtekel letišni finančni zakon v takni snovi zopet marsikaj spremenil, je nastala potreba, da se knjiga »Takse« dopolni tudi s temi spremembami in tako ustvari njena zopetna zanesljiva uporabnost. To je dosegel g. avtor s svojo II. zbirko dodatkov, ki stvarno docela izpopolnjuje prvotno knjigo »Takse« in I. zbirko dodatkov k njim. — Omenjena, pred kratkim izdana knjižica se deli v dva dela, katerih prvi obsega 28 listov enostranskega, drugi pa 28 strani obojestranskega tiska. V prvem delu so vse spremembe zakona o taksah in pravilnika kakor tudi zakona o sodnih taksah. Ker je besedilo natisnjeno le na eni strani vsakega lista, ga je mogoče poljubno izrezati in nalepiti na ustrezajočih mestih knjige »Takse«. V drugem delu knjižice so pa normativni razpisi in pojasnila finančnega ministrstva, tolmačenja in odločbe državnega sveta, razsodbe upravnega sodišča itd., ki po svoji tehtnosti v znatni meri olajšujejo pravilno razumevanje taksnih predpisov.

Kakor svojčas I. zbirka dodatkov bo sedaj tudi ta II. zbirka omogočila vsakomur, zanesljivo in s pridom uporabljati knjigo »Takse«, zlasti še, ker novih sprememb v taksah za dogledno dobo

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srace. ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo
tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

ni pričakovati. — Knjižica se naroča bodisi pri avtorju, g. Štefanu Sušcu, Ljubljana, Beethovnova 15/III. ali pa v vseh knjigarlah. Cena ji je din 16,— (s poštino 2 din več).

Dobave - licitacije

Artillerijsko-tehnični zavod mornarice Lepetane sprejema do 1. novembra ponudbe za dobavo raznega tehničnega materiala.
Direkcija drž. rudnika Vrtnik sprejema do 3. novembra ponudbe za dobavo osnih ležajev; do 17. novembra pa za 800 kg jekla in rudarskih nepremočljivih oblek.
Direkcija državnih železnic, prometno-komercialni oddelek v Ljubljani sprejema do 6. novembra ponudbe za dobavo 50 kom. steklenih balonov za helioforke.
Komanda pomorskega arzenala v Tivat sprejema do 3. novembra ponudbe za dobavo amonijaka; 5. novembra raznega orodja; 7. novembra pletiva in pocinkane železne žice, molimonos-platna, azbestnega platna, žice in sukanca, ebonta, lanene jadrenine, medenih očič, železnih vijakov in zakovic; 9. novembra jadrenine, sukanca, raznih vijakov, portland-cementa, keramičnih in steklenih ploščic, verižic iz medni in mreže iz medene žice ter klostretnih školjk.
Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 21. novembra ponudbe za dobavo vagonet.

LICITACIJE

Dne 2. novembra bo pri upravi III. oddelka vojnotehničnega zavoda v Čačku licitacija za dobavo jesenovih desk.
Dne 4. novembra bo pri vojnotehničnem zavodu v Hanrijevju pri Skoplju licitacija za dobavo raznega usnja.
Dne 10. novembra bo pri osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu licitacija za odajo gradbenih del za adaptacijo okrožnega urada v Zagrebu.
Dne 12. novembra bo pri ekonomskem oddelku gen. direkcije drž. železnic v Beogradu licitacija za dobavo električnega instalacijskega materiala.
Dne 14. novembra bo pri štabu zrakoplovstva v Zemunu licitacija za dobavo gradbenega lesa.
Dne 19. novembra bo pri upravi državnih monopolov v Beogradu licitacija za dobavo celofan-papirja za tobačno tovarno v Nišu.
Dne 22. novembra bo pri centralni direkciji drž. rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo železne pocinkane žice za državni rudnik v Mostaru.

PRODAJA

Direkcija šum kraj. Jugoslavije v Ljubljani prodaja na prvi ustni dražbi dne 8. novembra, v primeru neuspele dražbe pa na drugi dne 18. novembra, večjo množino smrekovega in jelovega tehnično porabnega lesa iz šumske uprave Bled.
(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Pomorska politika balkanskih držav

Sodelovanje balkanskih držav postaja vedno večje

Pomorski odbor Balkanske zveze je zaključil svoje delo prejšnji teden. Po zaključku kongresa je dal njegov predsednik kontreadmiral Pais novinarjem daljšo izjavo, v kateri je med drugim dejal: Kongres je ustvaril trdne temelje za sodelovanje balkanskih držav v pomorski politiki ter so k temu v veliki meri pripomogli jugoslovanski lastniki ladij, ki so se v tako velikem številu udeležili kongresa. Kongres je priznal že v Carigradu jugoslovanski zastavi, da je kot prva uvedla balkansko linijo. Inicijativa Zetske plovidbe dela čast vsej Jugoslaviji. Delati bomo na to, da pride postopno do sporazuma med vsemi parobrodni družbami balkanskih držav, kar se more doseči s koordinacijo posameznih paroplovnih družb. Ni pa delo kongresa omejeno samo na sodelovanje morskih družb, temveč hočemo doseči tudi skladnost v vsem pomorstvu. Zato tudi zahtevamo unifikacijo pomorske zakonodaje ter uvedbo enakih določil za pospeševanje pomorstva. Vsi iniciativni predlogi jugoslovanskih pomorskih družb se bodo od odpora v polni meri upoštevali. Na kongresu se je razpravljalo tudi o sodelovanju z rečnim brodarstvom držav Male antante ter o unifikaciji statističnih podatkov. Najvažnejši sklep kongresa pa je bil, da se ustanovi zveza vseh paroplovnih družb balkanskih držav.

Kontreadmiral Pais je podal tudi zanimive podatke o romunski trgovinski mornarici. Romunska vlada je izdelala velik načrt za izpopolnitev romunske trgovinske mornarice. Že sedaj je dobila romunska mornarica dve veliki luksuzni edinici »Transilvanija« in »Besarabija«, ki sta bili zgrajeni v Danskem. V Italiji so naročeni štiri veliki tovorni parniki po 5000 ton. Ti parniki bodo oskrbovali promet med Romunijo in Levante. Z danskimi ladjedelnicami se vodijo pogajanja za zgraditev več ladij za prevoz petroleja, poleg tega pa bo romunska vlada naročila še 5 tovornih parnikov po 7000 ton. Posebno petrolejske ladje so Romuniji nujno potrebne, ker se je dosedaj prevažalo na romunskih ladjah samo 8 odstotkov vsega romunskega petrolejskega izvoza.
O turški trgovinski mornarici pa

je dal zanimive podatke Tahib Kefkeb, pomočnik direktorja turške Pomorske banke »Deniz bank«, ki se bavi z vsemi posli pomorstva in ki je v državnih rokah. Turška trgovinska mornarica se je skozi 15 let zanemarjala, ker je Turčija hotela najprej urediti svoj železniški promet ter so bile železniške proge urejene šele l. 1936. Sedaj pa je že sestavljen štiritletni načrt za zboljšanje turške trgovinske mornarice. Prvi del tega načrta določa nabavo 14 velikih parnikov, od katerih je sedem že prišlo v Turčijo, sedem pa jih bo gotovih v določenih rokih. Nato se bo naročilo še 16 parnikov. Novi turški parniki se delajo v Italiji, Angliji in Nemčiji. V Nemčiji je morala Turčija naročiti parnike, ker jih more plačati po kliringu.

Turčija nima še nobene svoje ladjedelnice temveč samo manjše delavnice za popravilo ladij ter velik vojaški dok. Sedaj se bo zgradila velika ladjedelnica v Carigradu. V tej ladjedelnici se bodo mogle graditi ladje, dolge do 40 metrov. Turška vlada je nadalje sklenila, da zboljša pristanišči v Trapezuntu in Zonguldaku. Po izpopolnitvi črnomorskih pristanišč pa se bo zboljšala luka Mersina, ki je posebno važna za izvoz turške rude ter žitaric.

Doma in po svetu

Kraljica Marija je narahlo zbolela.
Truplo pok. kneza Arsenava so prepeljali iz Pariza v domovino. V Parizu so izkazale francoske oblasti pok. knezu vse časti, v nedeljo pa je bil slovesni pogreb iz Beograda na Oplenac, kjer so položili kneza Arsenava k njegovemu zadnjemu počitku. Na njegovi zadnji poti so ga spremljali člani naše kraljevske hiše, zastopniki tujih vladarjev, dvor, zastopniki vseh višjih državnih oblasti in velike množice ljudstva.
Francoski in angleški listi so objavili ob smrti kneza Arsenava dolge članke, v katerih poudarjajo njegove zasluge v osvobodilnih vojnah Srbije.
Banovinski odbor JNS za savsko banovino se je izrekel proti sodelovanju z združeno opozicijo. Bivši minister dr. Demetović in več dnevnih članov JNS so nato izstopili iz JNS. Verjetno je, da bo del njih kandidiral na listi JRZ.
Za kandidata na listi JRZ za ljutomerski okraj je bil na volivnem sestanku v Križevcih izvoljen Fran Snój, tajnik JRZ v Gor. Radgoni, za njegovega namestnika pa banksi svetnik Alojzij Stuhec.
Kipar Ivan Meštrović in bivši ban dr. Tartaglia sta izjavila, da so vse vesti o njihovih kandidaturah neresnične.
Bivši minister dr. Marko Kožulj ne bo več kandidiral.
Voja Lazić, znan po svojih stereotipnih in neresnih pripombah k zapisniku, se je prijavil kot kandidat na dr. Mačkovi listi. Pri prejšnjih volitvah je kot zemljoradniški disident kandidiral na Jevtičevi listi.
Bivši predsednik vlade Boško Jevtić kandidira v sarajevski okolič na listi dr. Mačka.
Okoli 2000 kandidatov se je že dosedaj prijavilo za skupščinske volitve. Nobenega dvoma pa ni, da bo njih število še močno naraslo.
Tednik »Slovenska beseda« v Ljubljani je notranje ministrstvo ustavilo.
Predsednik vlade dr. Stojadinović je sprejel v svojem kabinetu zastopnike lekarniških zbornic iz vse države.
Trgovinski minister inž. Kabalin je prišel v Varaždin in nato odpotoval v Osijek ter se v obeh mestih sestaj z zastopniki gospodarskih organizacij.
Zupan Sušaka Gjurjo Ružič je odstopil, ker občina nikakor ne more dobiti že davno zagotovljenega posojila Drž. hip. banke za zgraditev Hrvatskega kulturnega doma na Sušaku ter ima zato občina že več milijonov din škode. Z županom so se izrekli solidarni skoraj vsi občinski svetniki ter odstopili.
Kongres Zveze jugoslovanskih planinskih društev je bil v nedeljo in v ponedeljek v Beogradu. Zveza šteje 29.845 članov, od teh Slovensko plan. društvo 10.445. Planinske kočje je obiskalo lani 143.082 planincev. Za predsednika Zveze je bil izvoljen dr. Fran Tomiňek, za tajnika dr. Pretnar, Vilhar Franc za blagajnika, v odboru pa od Slovencev še dr. Brilej in Adalbert Pučnik.
Narodna banka je dala Zagrebškemu velesejmu 100.000 din podpore. Tako vsaj poroča »Vreme«.
Tretji socialni teden se je začel v nedeljo v Zagrebu. Teden so organizirali duhovniki ter je njegov protektor nadškof dr. Stepinac.
Reprezentativno palačo Oficirskega doma v Zagrebu začno spomladi zidati. Palača bo veljala 7 milijonov din.
Spominska slavnost v proslavo stoletnice Hausenbichlerjevega rojstva v Zalcu je bila preložena na prihodnjo nedeljo, dne 30. oktobra.
V kratkem bo pod streho velika palača, ki jo zida v Beogradu Prizad. Vsa palača bo veljala okoli 15 milijonov din. Pisarne Prizada bodo samo v pritličju in I. nadstropju.
Veliko gimnazijsko poslopje se začne v kratkem zidati v Gospiću. V poslopju bo prostora za 1000 dijakov. Popolnoma moderno urejeno poslopje bo veljalo 9 milijonov din.
Z redom italijanske krone so bili odlikovani: dr. inž. Sava Ulmanský, Marko Bauer in Hugo Deutsch, znani zagrebški lesni industrialci.
Zdravje predsednika turške republike Kemala Atatürka se je znatno zboljšalo.
Dr. Beneš je z letalom odpotoval v London ter bo po nekaj tednih odpotoval s svojimi najžejimi prijatelji na predavalno turnejo v USA.
Češkoslovaška vlada je sklenila, da mora biti novi proračun za polovico manjši od sedanjega. Reducirano bo tudi uradništvo. Vsi uradniki, ki so dosegli starostno dobo, se morajo takoj upokojiti. Noben uradnik ne sme imeti dvojnega zasluzka. Vse omožene uradnice bodo odslovljene.
Izvršena je nova upravna razdelitev sudetskih dežel. S posebnim pismom se je zahvalil Hitler vojski, da je tako vzorno poskrbela za red v sudetskih krajih ter istčasno odredil, da preide uprava sudetskih dežel od vojaških na civilne oblasti.
Numerus clausus namerava uvesti slovaška vlada na slovaški univerzi v Bratislavi za židovske dijake.
Vlada Nove Zelandije je izjavila, da je pripravljena sprejeti manjše število beguncev iz Češkoslovaške.
Pariški »Tempse zahteva razpust francoskega parlamenta, ki je postal čisto neizogiben, ker je večina francoskih poslancev po mnenju lista spremenila zaradi zadnjih dogodkov svoje stališče.
Francoska vlada je uvedla strogo kontrolo nad tujci. Glavni namen kontrole je, da se prepreči naselitev tujcev v Franciji in zlasti v Parizu.
Madžarska vlada namerava skli-

cati parlament na izredno zasedanje, na katerem bo predložila parlamentu posebni pooblastilni zakon, ki bi podelil madžarski vladi naravnost diktatorske pravice.
Tržaško ladjedelnico namerava znatno povečati. Tudi novo železniško postajo bodo zgradili v Trstu. Nekateri predlagajo, da bi se samo razširila sedanja postaja.
Castni doktorat je podelila varšavska univerza maršalu Rldz Smyglyju ter zunanjemu ministru Becku, ker sta na tako sijajen način pridobila Tešin Poljski.
Nemške oblasti so zasegle v Salzburgu poleg franciškanskega samostana še bogoslovje »Rupertinum«, v katerem se bodo nastanile dekliške narodno socialistične organizacije.
Strahovit tajfun je znova divjal nad Japonsko ter opustošil zlasti severno in vzhodno Japonsko. Samo v Tokiju je bilo ubitih nad 200 ljudi v Jokohami je bilo razbitih več parnikov, ki jih je vrgeł tajfun ob obalo. Po uradnih podatkih je bilo pri prejšnjem tajfumu ubitih 453 ljudi, 529 pa je bilo ranjenih. Okrog 35.000 ljudi pa je ostalo brez strehe.

Ustanovitev sklada viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja

Za podpiranje osiromašenih in onemoglih bivših pripadnikov Zbornice za TOI

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani razpisuje za leto 1938. za uboge onemogle bivše svoje pripadnike in njihove vdove ustanove po din 100,—. Prošnje naj se pošljejo Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani do 20. novembra 1938., podprte z dokazili in opremljene s potrdilom občinskega urada in pristojnega združenja, da je prosilec obrt ali trgovino samostojno izvrševal, pa je sedaj ne izvršuje več, ker zaradi onemoglosti ne more več delati in je obubožal, odnosno da je prosilka onemogla uboga vdova bivšega zborničnega pripadnika. Prošnje mora vlagati vsak prosilec zase in se prošnje, sestavljene po skupinah ter prošnje prosilcev, ki nikdar niso izvrševali samostojno kakega obrta ali trgovine, ne morejo upoštevati.

Občni zbori

IV. redni občni zbor Autoprometne zadruge z o. z. v Ljubljani bo dne 28. oktobra ob 16. v sejni dvorani Kmetske posojilnice ljubljanske okolice v Ljubljani. Na dnevnem redu je poročilo o poslovanju zadruge ter odobritev računskih zaključkov.

Italijanski uvoz premoga

Italijanski uvoz premoga se je v prvih osmih mesecih l. l. dvignil v primeri z lani od 8-26 na 8-36 milijona ton. Največ premoga je izvozila v Italijo Nemčija, namreč 5 milijonov ton. Njej sledi Anglija z 1'49, Poljska s približno enim milijonom ton, Češkoslovaška s pol milijona in Belgija s 144.000 tonami. Uvoz premoga iz Nemčije se dosledno povečuje, dočim uvoz iz Anglije stalno pada.

Radio Ljubljana

Torek dne 25. oktobra. 11:00: Kaj naj mladina ve o narodni obrambi (Franc Ostane) — 12:00: Šramel »Štirje fantje« — 12:45: Poročila — 13:00: Napovedi — 13:20: Plošče — 14:00: Napovedi — 18:00: Radijski orkester — 18:40: Gradovi na Gorenjskem I. (Leo Pettauer) — 19:00: Napovedi, poročila — 19:30: Dim. Frušič ob 100-letnici njegove smrti — 19:50: Vesela kronika — 20:00: Koncert pevskega zboru Glasbene Matice — 20:45: Koncert radijskega orkestra — 22:00: Napovedi, poročila — 22:15: Radijski orkester.
Sreda dne 26. oktobra. 12:00: Plošče — 12:45: Poročila — 13:00: Napovedi — 13:20: Velike godbe na pinhala (plošče) — 14:00: Napovedi — 18:00: Mladinska ura: Lovci na mikrobe. Poučna igra za mladino. Izvajajo člani rad. igr. družine — 18:40: Zasadko Zagorje nekoč (Arnošt Adamič) — 19:00: Napovedi, poročila — 19:30: Nac. ura — 19:50: Uvod v prenos — 20:00: Prenos iz ljublj. opernega gledališča, v I. odmoru: Glasbeno predavanje (g. V. Ukmar), v II. odmoru napovedi, poročila.